

NÁDASOK VÉDELME

A nádasok mind gazdálkodási, mind természetvédelmi szempontból fontosak. Környezetvédelmi jelentőségük napjainkban egyre inkább felértékelődik – érdemes ezért áttekinteni, hogyan védekezhetünk a nádastüzek ellen.

Nádasok a Balaton környékén

A nádasok mind gazdálkodási, mind pedig természetvédelmi szempontból fontosak. Sekély tavak, mocsarak, víztározók esetében fontos szűrőszerepet töltenek be (Kis-Balaton), ráadásul sajátos ökoszisztémát alkotnak.

Jelentős nádasállomány található a Balaton északi partvonalán, azon belül nagy kiterjedésű Alsóörs és Szigliget területén, valamint a Kis-Balatonnál, illetve az

M7 autópálya által részben kettészelt Nagy Berek Fehérvíz Természetvédelmi terület térségében. Az aktuális felmérések szerint kb. 65–66 ezer hektár a Balaton környéki nádasok összterülete, ezen belül tizenhat nádas alapterülete meghaladja a tíz hektárt. A legnagyobb nádasterületek Balatonberény, Balatonmárfiafürdő, Keszthely és Szigliget közelében vannak.

Veszélyforrások

A tartósan hosszú ideig fennálló száraz időszak (Anticiklonális helyzet) folyamán a Balaton intenzív párolgása és a befolyó vízmennyiség csökkenése miatt a nádasok vízháztatása csökken, a tűzveszélye nő.

A nádasűz terjedése általában igen gyors, és azt nagy mértékben befolyásolják az időjárási viszonyok (elsősorban a szél okozta kiszáradás, tűzterjedés intenzitásának növekedése). A szél hatása a tűzterjedés szempontjából releváns tényező, ugyanis a tűz a szél irányának megfelelően háromszögben, vagy legyezőformában terjed. Erős, viharos szélben a terjedés percenként elérheti akár a több száz métert is, ráadásul az ún. röptüzek is tovább gyorsíthatják a folyamatot, amelyek újabb tűzfészkek keletkezését idézhetik elő.

Szerencsebb esetben a terjedést gátolhatják patakok, tavak, nyiladékok természetesen a tűzterjedés intenzitásának megfelelően.

Egészségügyi veszélyek

Mivel a biomassa (növényzet, vagyis a fa, nád, tőzeg, fű vagy avar) égése nem tökéletes, szennyező anyagok kerülnek a levegőbe. Ezek főként szilárd részecskék és aeroszolok (cseppfolyós részecskék), továbbá gázok: szén-monoxid, szén-dioxid, nitrogén-oxidok, kén-dioxid és szerves vegyületek, amelyek között olyan ismert rákkeltők is vannak, mint a benzapírén és a benzol.

A biomassza elégetéséből származó légszennyező anyagok fokozottan veszélyesek, mert 80-90%-ban olyan finom és ultrafinom részecskékből állnak, amelyek átmérője 2,5 mikronnál kisebb. A finom porrészecskék a tüdőbe jutva irritációt és gyulladást okoznak. A hatásuk a szemirritációtól és a légzőszervek irritációjától a komoly rendellenességekig (asztma, hörghurut) terjed. A levegőben lebegő részecskék nagyobb koncentrációban krónikus köhögést, váladékképződést, nehézlégzést okozhatnak.

Egy rövid időtartamú belélegzés – órákig tartó expozíció – is okozhat egészségkárosodást, de a napokig elhúzódó még veszélyesebb, mert egy idő után kimerül a szervezet védekezőképessége.

Kit/mit veszélyeztet?

- Legnagyobb veszélytényező a gyors tűzterjedés, amely veszélyezteti a nádasok élővilágát, és a nádasok közelébe épített nyaralókat, üzleteket és néhány kisebb üzemet.
- Füstje többnyire csak a lakott területek közelében jelent veszélyt az ott élők-re, ugyanis mérgező gázokat, és finom porokat tartalmaz.
- Elsősorban a nagy kiterjedésű nádterületeken (Kis-Balaton, Nagy-Berek) a gyors égési sebesség az ott élő állatokra különösen veszélyes.
- A nádas területeken vezetett infrastruktúra (gázvezetékek, villamos vezetékek) megsérülése nagy területen a lakosság ellátását, a gázvezeték tüze pedig emellett a közvetlen hatósugarában az emberek életét és anyagi javait is veszélyezteti.

Kiemelten veszélyeztetett lakossági csoportok

- gyermekek 6 éves korig,
- terhes nők,
- asztmások, légúti betegségben szenvedők,
- idős, krónikus betegségben szenvedők.

Kiemelten veszélyeztetett települések

- Alsóörs,
- Badacsonytördemic,
- Balatonederics,
- Balatonfenyves,
- Balatonvilágos,
- Szántód,
- Szigliget.

Kármegelőzés

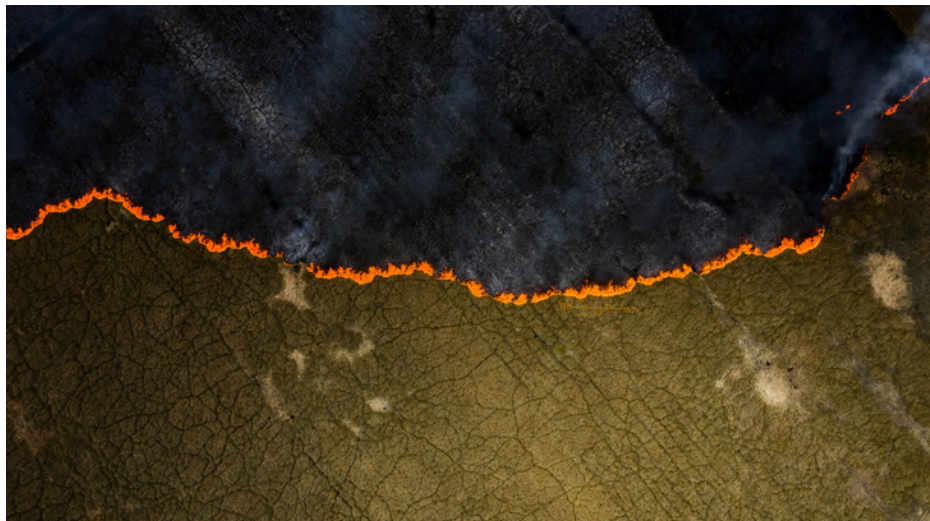
Normál időszakban

- A területen szemétkerakási tilalmat kell kihirdetni és betartatni. Ezt célszerű táblával is jelölni.
- A horgászokat, üdülőket, valamint a közvetlenül a nádas menti üdülők tulajdonosait mindenképpen tájékoztatni kell mind a tűzgyújtási, mind a szemétkerakási tilalomról.
- A nádasok közelében meglévő szemetet, fanyesedéket fel kell számolni.
- A nádtelepek körül védőtávolságokat kell biztosítani, illetve a helyi tűzgyújtási rendeleteket minden esetben be kell tartani

Száraz időszakban

- A veszélyeztetett területen figyelemfelhívó táblákat kell elhelyezni, valamint a tűzgyújtási tilalomra minden lehetséges fórumon fel kell hívni a lakosság és az üdülők figyelmét.
- Korlátozni kell a nádközei mezőgazdasági munkákat, nehogy a nehézgépek átforrósodott motorja tüzet okozzon.
- El kell szállítani a nádrakatokat, hogy elkerülhető legyen a véletlen baleset.

Kárelhárítás

Nagy kiterjedésű nádistüzek elsősorban a növényzet megújulása előtt, a kora tavaszi időszakban, március–április hónapokban jellemzőek.

A nádistűz rendkívül nagy erővel ég, ami két tényezőnek köszönhető:

- A nádnak mind a szára, mind pedig levelei száraz időszakban nagyon veszélyesek, hiszen viszonylag kis energiájú gyújtóforrás hatására könnyen lángra lobban.
- A csekély nedvességtartalom (esetleg kiszáradás) a csöves szerkezettel párosulva, melyet kívül, és belül levegő egyaránt levegő vesz körül, az égés gyors, és heves lefolyását eredményezi, mely relatív rövid idő alatt zajlik le.

A Balaton környékén sok kisebb, elszigetelt nádcsoport található, azonban számos nagy kiterjedésű, összefüggő nádas is. Somogy megyében a Kis-Balaton szinte áttekinthetetlen nádasrengetegei a lakott területektől viszonylag távol he-

lyezkednek el, míg a Balaton déli, Balatonmária-Balatonboglár közötti szakaszán egyes települések hétvégi, esetleg lakóházai a nádas terület szélén, néha veszélyesen közeli távolságban.

A megközelítés tekintetében a Balaton part déli-délnyugati vonalán húzódó M7 autópálya lehetővé teszi a viszonylag gyors vonulást. Azonban az egyes tűzoltóságok közötti 30 kilométeres vonulási távolság miatt, ha a kezdeti időszakban nem sikerül a tüzet sikeresen körülhatárolni, a segítségnyújtásra kiérkező fecskendők már kiterjedt káresettel szembesülnek. Ezért különösen fontos a területet jól ismerő és viszonylag gyorsan mozgósítható önkéntes tűzoltó egyesületek tervezése és igénybevétele az oltásnál.

Oltási sajátosságok

- Az égő területre való behatolás tűzoltó fecskendővel többnyire veszélyes, és egyes kivételes esetektől (objektumvédelem) eltekintve szükségtelen.
- Oltóanyag, víz alkalmazására korlátozottan van szükség (elsősorban épület, ingatlan egyéb javak védelemére), illetve lehetőség a vízszervezési helyek olykor jelentős távolsága miatt.
- A tűz oltása nem egyszerű feladat. Folyamatosan figyelni kell a szél erősségét, és irányát, hiszen egy szélirány-változás katasztrofális következményekkel járhat.
- Az oltóvíz pótlásra rendszerint korlátozottan van lehetőség (általában csak a tartályban lévő mennyiség áll rendelkezésre, feltöltés gyors lehetősége nélkül), ezért azt körültekintően kell alkalmazni.
- A tűz oltása leggyakrabban kéziszerszámokkal, nagyobb létszám bevetésével, gyalogos megközelítéssel történhet. Erőgépek korlátozottan, a terepi adottságoknak megfelelően alkalmazhatók.
- A kézi szerszámokkal csak kisebb terjedelem, illetve tűzintenzitás esetén javasolt oltani.

- A nagy kiterjedésű nádasok intenzív lánggal égésénél a közvetlenül veszélyeztetett pontok védelmére kell elsősorban figyelmet fordítani.
- Azokon a szakaszokon, ahol a tűzterjedés a környezetére nem jelent veszélyeztetést, a nádat – szükség esetén – felügyelet mellett hagyni kell leégni. (Erre a tűzoltási szabályzat a tűzoltás vezetőnek lehetőséget is biztosít).
- Gyorsan terjedő nádas tűznél a házak megmentése érdekében, megfelelő sugárbiztosítás mellett, ellentűz oltásával, az éghető anyag kiégetésével lehet az épületek tűzzel szembeni védelmét megoldani.

A beavatkozást általánosan nehezítő körülmények

- Megközelítési akadályok, terepviszonyok (általában ingoványos, vizes terület),
- az oltóanyag mennyisége korlátozott,
- időjárási viszonyok (szél) kiszámíthatatlansága,
- röptűzek kialakulásának lehetősége,
- a beavatkozás megosztásának szükségessége,
- terjedés háromszög vagy legyező alakzatban,
- gyors terjedési sebesség.

Leginkább tűzveszélyes területek

- Zamárdi-Szántód a 7-es út és vasút mellett KNY-i irányban elterülő kb. 2 km hosszúságban és átlagban 400-600 m szélességben elterülő nádas (Brettyó nádas)
- Balatonboglárnál a Tesco szomszédságában található több száz hektáros nádas
- Som-Nagyberény-Daránypuszta közelében Som település északi végétől Daránypusztáig tartó kb. 6 km-es nádas szakasz
- Siófok-Sóstó kb. 10-15 hektáros nádasterület
- Szőlád melletti halastavak, a gépműhely mögötti résznél, kb. 30 hektár
- Kőröshegy-Balatonföldvár közti halastó mellett elterülő 50 hektáros nádas

- Balatonendréd-Zamárdi közti elhúzódó nádas autópálya melletti szakasza
- A Sió-csatorna mellett elterülő nádas egészen a megyehatárig, illetve azon túl
- Szőkedencs és Csákány külterületi határán a 7-es út D-i oldalán
- Somogyszentpál-Kisperjés és Táská között a Határbelvíz csatorna Ny-i oldalán
- Kisbalaton Sávoly-Főnyedi részén
- Az autópályától É-ra a Fonyódi hegytől a Ny-i övcsatornáig terjedő terület
- Buzsák-Tatárvár, illetve Öreglak-Ciframalom környéke
- Szenyér település 68-as út É-i oldala melletti terület
- Balatonakarattyától Alsóőrsig szórványosan
- Szigliget Szeszfőzde alatti terület a vitorlás kikötőig
- Badacsony –Badacsonytördemic között a 71-es főút alatti terület
- Balatonederics-Szigliget között a 71-es főút melletti terület
- Balatonederics - Szigliget - Hegymagas - Tapolca - Nemesvita által határolt terület
- Tapolca Pisztrángtelep (körgyűrű) a vasút, Kisapáti út határolta terület
- Zalamegyes-Zalaszegvár között Marcal partja
- Zala folyó és a 76-os út
- Vörs

